Број 128. У Новом Саду, у петак 13 јуна 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на коли године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Појединим вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1908. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне који желе, да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца**.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца**.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје **4 круна годишње а на три месеца 1 круна**.

Нови претплатници, који одма пошљу своју претплату за трећу четврт 1908. добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом**.

По решењу управе лист се ником не шаље давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1908.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

После састанка у Ревалу.

Одјеци састанка у Ревалу не само што нису умукли, него изгледа да су све то јачи. После свих могућих распредања о значају овога састанка неки су листови почели претресати отворено питање, да ли ће бити рата. Бечки лист „Наје Фраје Пресе“ упутио је питања на виђеније људе политичаре, војнике, књижевнике, уметнике и попове, и то у Енглеској, Русији и Француској. Зашто баш само у те три земље, и то је лако погодити. Јер оне и јесу покретачице нове политике А изабрао је претставнике свих слојева, не би ли тако добио пуну слику о **општем** расположењу у тим земљама. Одговори тих људи су веома разнолики, толико колико се и њихови друштвени положаји разликују, и још више, по овој: колико људи толико ћуди. Једни се уздају у свест просвећених народа и њихов увиђај да је рат злочин, други траже да се у оружању одржи равнотежа, јер у њој лежи — јамство мира. Трећи вели, да дотле неће бити мира, док се свет не почне — разоружавати Четврти вели, да је краљ Едуард својом посетом у Ревалу повукао одлучан потез против Немачке, да је отуда настало неповерење, сумњичење и трвење, које може одвести у рат. Један француски генерал је одговорио: „Да ли су оне „војничке“ речи речене? (Приликом једне војне смотре у Деберицу држао је цар Вилхелм говор, у ком је напоменуо како силе раде на том. да око Немачке стегну обруч. — Пр Ур.) Не знам. На сваки начин оне су неопасне за све друге земље. осим за Немачку“. Један руски политичар вели, да је за Русију рат самоубиство. Русија не сме ни да мисли на рат. Али, ако други поведу коло неће ни она седети скрштених руку.

Цео овај немир полази из Немачке. Бизмарк је Берлину осигурао за трећину столећа политичку превласт у Европи. Што год се за то време преговарало, све се то дешавало са знањем и пристанком Немачке Али од неко доба опажа се међу силама воља, да се опросте тога протектората. То они у Берлину нису могли да схвате као природно право појединих сила, да саме одређују своју судбину Зближење између Француске и Енглеске схватила је Немачка као против ње наперено Исто тако схваћа она и састанак у Ревалу. Место да у том свестраном удруживању сила види гаранције мира, налази она у томе само опасност за себе. Та је опасност у томе, што Немачка неће у будуће више имати превласно место у концерту сила и што ће, место да диктира, морати и сама, као и све друге силе, прво питати и договарати се. Немачка не може да се запита, је ли то право, да она, остварујући своју источну политику, прегази европски исток и све народе његове. Она то жели. Сад јој се створила моћна устава у новој групацији сила И отуда немир.

На овако држање Немачке примећује француски лист „Тан“ ово. Зар Немачка не види будалаштину у своме суђењу? Зар силе немају права склапати савезе, у којима не учествује Немачка? Зар силе немају право склапати савезе без контроле Немачке? Немачка се тужи да стежу обруч око ње. Сваки дан се међу тим догађа, да тако поступају са оним људима, који се онако понашају. Лечници умних болести видели би у таквом понашању знаке патње од гонидбе (кад болесник живи у страху да га неко гони. — Ур.). Што силе не преговарају са Немачком, узрок је, што су им ти преговори неугодни. Немачка мисли да има право у мађедонском питању остати при своме мишљењу Добро. Зар немају то исто право и друге силе?

Немачка се тужи на исход алгесираске конференције и вели да не жели да доживи и у Цариграду други Алгесирас. (Познато је да је Немачка на тој конференцији морала у корист Француске одрећи се Марока — Пр. ур.). Тиме жели да каже, да не би рада, да се какогод и мађедонско питање реши против њене жеље И „Тан“ пита: Зар силе немају и у будуће право, да се било у мађедонском било у мароканском питању обрате на конференцију сила? Зар у свету постоји само берлинска конференција?“

Занимљиво је, како карактерише немачку балканску политику један виђен немачки дипломата, који балканске прилике из рођених доживљаја познаје. То је по свој прилици сам немачки посланик у Цариграду, барон Маршал. Он се пред једним дописником изразио овако: Ревал — то је ништа. Још мање него ништа Због Мађедоније не ће Русија и Енглеска показивати зубе и залазити у рат, према

ПОДЛИСТАК.

ИЗ МОГА ДНЕВНИКА.

Један догађај исплетени хрватским ријечима.

Вани (напољу) је била *строга* (цичв) зима. Пошто сам цио дан *марљиво* (вриједно) *делао* (радио) у своме *уреду* (звању), био сам веома *трудан* (уморан), с тога сам по *навади* (обичају) својој отишао у *колодворску благоваонницу* (у гостионицу жежезничке станице), да се мало *отпочинем* (одморим). Сио сам за један сто у вуту, на коме је био диван *столотрчац* («тишлајфер«). *Конобар* (келнер) ми је донио *прежгану јуху* (запржену чорбу) *оседлани дојелак* («цушпајз са ауфлогом«) и *густог* (дебелог) печеног *одојка* (прасета), што сам са неколико *сланоклипаца* («салц-штангел«) *сласно* (слатко) појео, баш ко да је *сладором* (шећером) посуто било. Све то залио сам са два-три *мрзла* (хладна) *бризгавца* (шприцера) Дворана је била угодно *закурена* (загријана) а јело и *пило* (пиће) веома добро, с тог ми је вечера напредно *ишла у тек* (пријала). Послије вечере имао сам *лазно* (каде) и на моју Драгицу да мислим. Испочетка смо нас двоје радо *очијукали* («кокетирали«), али касније осјетио сам према њојзи моје *вруће нагнуће* (наклоност), па сад само када сам с њоме, онда ми није *дугочасно* (дуго вријеме). Зато сам се ријешио да јој *приуштим* (начиним) мало весеља. Кад је било око једанаест *уре* (сати,) поведох собом *глазбу* (музику), да јој приредим *подокницу* («штендхен«). Премда је вријеме *злочесто* (ружно) било, а њезин стан на другој страни града, ипак сам *хрлио* (хитао) према њему, без да сам осјетио какав умор. И таман се глазба смјестила пред кућом на *тарацу* (калдрми), те почела најљепше *играти* (свирати) појавила се моја Драгица на *окну* (прозору). У том часу *долети* (дотрчи) до мене један *окоњени* (на коњу) стражар, те ми под пријетњом глобе забрани свако *бучање* (викање) *гулење* (дерање) и ноћно узнемиривање. Ја сам натукао *шкрљак* (шешир) на главу и *хинио* (претварао) као да га не чујем. Но он није био с тиме задовољан, него ме *шћапи* (ухвати) за раме и поче ме тако јако *цукати* (дрмати), да ми је шкрљак с главе опао. У опће, поступао је с *мном* (са мном), баш као са каквим *шмркавцем* (балавцем). Био је тако непажљив, *дапаче* (шта више) дрзак, да сам се *пресенетио* (пренеразио) од чуда. Уз то ми је још и његов коњ стао на *курије око* (жуљ), услијед чега сам трпио *ћутио* (осјећао) ужасне болове Но, ни ја њему нијесам *хотио* (хтио) остати дужан. Пошто је потпуно *израбио* (исцрпио) моје стрпљење, дао сам му неколико врућих *пљусака* (удараца) и *заушника* (ћушака), да је онесвјештен пао на земљу. Надошли редарствени *доушници* (детективи) однијеше га једном оближњем *сукровном* (приватном) лијечнику, *глазбенике* (свирачи) растјераше, а мене одведоше в *редарственом повјереништву* (у полицију) где ме *раскринкаше* (упознаше) ко сам и што сам. Послије тога отишао сам *мрзовољан* (зловољан) дома. А шта је било с мојом Драгицом, за сада још ништа не знам да вам кажем.

Сјутрадан *штентао сам* (изгубио) цијело до подне. Поново сам ишао у редарствено повереништво, где сам преслушан био, након чега сам платио три *цекина* (дуката) глобе и једну *шкуду* (петокрунаш) лијечничких трошкова Но, једно сам се завјерио, да *нигдар* (никад) више такове непријатности нећу себи *прискрбити* (начинити) и да ми се нигдар више тако што *припетити* (догодити) не смије. —

— — — — — — — — —

Е, па сад нека се ко год усуди рећи, да српски и хрватски језик није једно те исто.

ПРВА ЖЕЛЕЗНИЦА У ЦРНОЈ ГОРИ.

Вир-Пазар, у мају 1908.

Једно италијанско друштво, којем је седиште у Млетцима (Венецији) добило је, поред концесије у новој луци Нови—Бар, и бродарства на Скадарском Језеру, и концесију за

друге четир велике силе (!!). Русија и Енглеска имају пречих послова. Њини би политичари били луде (!), кад би ради те дерне Мађедоније загазили у рат. Ревал је намештен, да поплаши Немачку. Енглеска нема више утицаја на Балкану, а Русија је последњим ратом сломљена. На ревизију (поправку) берлинскога конгреса не треба мислити. Силе ће предложити неке реформе, учиниће и неке спољашње измене, иначе ће све остати по старом. Корени мађедонских немира су у Софији, Атини и Београду. Зато не треба ни силити Турску, да она проводи реформе. Посланици појединих сила треба да бране интересе својих земаља, а не да се старају за реформе у Турској (чисто германски! — У.) Мађедонско питање се Европи попело на врат. Треба пустити, да балкански народи и сами реше своју судбину. Бугарска и Турска ће повести рат, овај ће се проширити и на остале балканске државе, па шта коме Бог да. — Тако мисли главни повереник немачке владе у Цариграду. Види се да би Немачка да у мутноме лови.

Савез земљорадничких задруга.

У уторак је била на Сиригу седница чланова управног и надзорног одбора савеза и централне касе.

Претресен је статут и решено је да се оба ова органа споје. Уједно је закључено да се у том смислу израђени статут поднесе на коначно одобрење главној скупштини савеза српских земљорадничких задруга, која ће ове године бити у Белој вару, око 27. и 28. августа.

По одобрењу Саборског Одбора а уз пристанак заинтересованих епископа Сириг је дат савезу на нових дванаест година. Но савез се обвезао, да ће у том времену а о свом трошку подићи на Сиригу потребне зграде, које ће стати на 60 хиљада круна. Но савез је за то добио Сириг по стару цену.

Утврђено је даље да је храна на Сиригу врло добра, много боља но у својој околини. То је наравно заслуга разумне и узорне економије, која се води на Сиригу. Но утврђено је и то, да савез још нема са Сирига материјалне користи, а као разлог томе је наведено то, што савез мора много да инвестира, у марву, справе и т. д.

Које ће све задруге добити на Сиригу земље, у том погледу није учињено никакво расположење. То ће имати да изведе надзорник по упутству надзорног одбора и према томе, које ће све задруге и колико тражити земље. Ни цена није још коначно решена. Сви су изгледи, да ће цена за првих шест година остати иста, но касније ће се повисити, јер ће зграде коштати доста.

Из извештаја се даље види, да савез са одгајивањем свилених буба неће ове године изићи најбоље на крај и да ће наплатити. Наводи се што је година била доста неповољна, а свила јефтина, те савез неће моћи добро уновчити оне чауре, које је откупио од чланова земљорадничких задруга. Са свиларством у опште изгледа, да савез неће бити најсретније руке и да се ово неће исплаћивати, шта више, да ће на њему бити штете.

Из извештаја се види даље да задругарство у Срба напредује, јер се сваке године приметно стварају нове и нове српске земљорадничке задруге. До сада их има две стотине шесдесет, но до краја ове године биће их већ око три стотине.

Са радом већине задруга земљорадничких савез је задовољан и добар део њихов лепо напредује. Но има и задруга за које се то не може рећи и више њих је упућено на бољи рад.

Ово је у најкраћим потезима о раду и извештају седнице чланова управног и надзорног одбора савеза и централне касе. Но на целу ову ствар осврнућемо се подробније.

Задругар

Реч две о избору српских патријарха.

Прибележио: **К. Николић.**

Да избор српског патријарха не мора бити једногласан, сведочи нам између осталог и избор патријарха Јосифа Рајачића 11/23 септембра год. 1842.

Смрћу архиепископа Стефана Станковића (31. јула г. 1841) упразнила се столица српског архиепископа у земљама круне св. Стевана. Српски народ обратио се тада краљу Фердинанду V молбом, да дозволи сабор ради избора патријарха и ради решавања разних ствари, које су по живот народни од горуће важности биле.

Овај сабор би дозвољен, али искључиво ради избора патријарха, а решавање осталих ствари би овом приликом забрањено. За краљевог комесара краљ је наименовао грофа Николу Сечењи-а од Темерина великог жупана пожешке жупаније. Број посланика беше у смислу 63. § а декларатории из год. 1779. са 75 одређен и то: 25 посланика од свештеничког, 25 од грађанског, а толико исто од војничког сталежа. Администратор архиепископата и митрополије карловачке беше Георгије Хранислав епископ бачки, а епископи беху: Јосиф Рајачић епископ вршачки, Пантелеимон Живковић епископ темишварски, Герасим Рац епископ арадски, Платон Атанацковић епископ будимски и Стефан Поповић епископ пакрачки. —

Избор патријарха почет је 9. септембра, којег дана је од 75 народних посланика гласало за Јосифа Рајачића 48, за епископа Живковића 24, а за епископа Атанацковића 3. —

По обављеном гласању позивала је већа страна мањину, да се њој прикључи, те да би избор једногласан био. Но као и увек стара српска слога спавала је и браћа су се даље свађала. Епископу Живковићу стављали су за пример Петра Петровића, који је пре Стратимировића био администратор митрополије и који је у своје време према патријарху Стратимировићу — најмлађем епископу — у сличној прилици великодушно уступио, и ако је имао много више гласова, него сад Живковић. Но ни овај пример ни препирка не имађаху успеха и 11. септембра год. 1842. у присуству кр комесара потписало се 50 посланика за Рајачића, 24 за Живковића а 1 за епископа Атанацковића.

То веће скупили су се тадашњи епископи и потписали су протест против Рајачића. Али поврх свега тога краљ је на основу већине гласова својим наименовањем потврдио избор Јосифа Рајачића за патријарха српског.

Ово решење публиковано је 27. септембра (9. октобра) 1842, којом приликом је владин комесар рекао, да и ако избор није обављен једногласно, ипак се наименовање по жељи и гласовима већине на знатно већи број гласова и на сопствене похвалне особине новог патријарха основа. (Види »Народный саборъ 1842. года. Иждивеніемъ Георгія Карјаковича у Новомъ Саду 1845 стр. 74.)

Из горенаведеног примера види се, да избор патријарха не мора бити једногласно обављен. Ако на може доћи до споразума, глас већине је од одсудне вредности. Родољубива је дужност мањине у оваком случају, да према већини попусти, као што је томе сјајан пример споменути избор Стратимировића; но ако то мањина не би учинила, сваки мисаони човек, коме је уставност света и мила, и који се не обзире на себичне и личне интересе, мора без устезања увидети, да и у овом питању већина решава; иначе би био избор илузорна играчка, која се коси са озбиљношћу уставности.

Панчево, 22. јуна 1908.

Политички преглед.

Бан у Будимпешти. Бан је јуче у предворју угарског сабора прво разговарао са министром председником Векерлом, па министром ово краљеве особе грофом Зичијем и са више посланика О приликама у Хрватској и Славонији рекао је, да стоје грдна посла да се у Хрватској успостави ред и узбуњено јавно мнење стиша. И што до сад није постигао успеха није још разлог, да се страхује. Моли господу, да се поуздају у њега, да ће све учинити у интересу мира. Да изврши све оне велике задатке које је са владом Хрватске на себе узео, за то треба времена и стрпљења. Програм је утврђен у потпуном споразуму са угарском владом и тога се строго придржава, уда се, да ће на јесен моћи показати стварне успехе. — Из Будимпеште јављају још да је краљ бана Раухa именовао својим унутарњим војним саветником и да је краљево ручно писмо, које о том говори, стигло већ Векерлу.

Криза владе у Србији. Судећи по најновијим вестима Велимировићу још није пошло за руком да састави нову владу. — Самостални радикали у своме клубу нису дошли до никаквог закључка. Већина хоће да се прими буџет но без плате престолонаследнику, трговачки уговор са Аустро-угарском да се одложи до јесени, влада да се образује из људи који ће дати гаранције за слободу нових избора, који би били у септембру о. г. Мањина тражи да се реши и трговачки уговор са Аустроугарском, те да се то питање једном скине с дневног реда. Наставиће се саветовање, јер овога пута није дошло до споразума. Међу старијим радикалима има их доста, који траже, да старији радикали, као скупштинска већина саставе владу. Ако опозиција не буде дала да се решава о буџету и уговору са Аустро-Угарском, онда влада да поднесе оставку и припусти краљу да ради како зна. Уједно сви посланици старијих радикала и њихови последници са листа, да положе мандате, а на опозицију тада да падне сва одговорност за стање, које ће онда наступити. — Но ово су све само мнења појединих, али до закључка ни код старијих радикала није дошло.

подизање ове железнице, која би ишла од Јадранскога Мора, преко гора, до Скадарскога Језера. И ако подизање те железнице уског колосека буде и даље напредовало као до сада, онда ће, као што ми прича један италијански инжињер у Бару, она у јануару идуће године бити предата саобраћају. Пруге и саобраћајна средства набављени су из Немачке. Пруге је лиферовао бохумски савез; пруге су постављене на 25 километара од Бара. Локомотиве су набављене од фирме Оренштајна и Копела. Целокупна железничка пруга биће дугачка 44½ километра са једним успоном од 600 метара над морском површином. Железница пролази кроз горски ланац, 1000 метара дугачак, пролази се посредством једног тунела, који је дугачак километар и по. И с оне стране, на источној страни горског ланца, већи део тога ванредно тешкога подузећа већ је довршен. За сада грађење жељезница од Вир Пазара до Скадарскога Језера и до престонице Цетиња још није узето у обзир, јер ће, у року од десет година, црногорска престоница бити премештена (?) у Нови Бар, који данас сачињава једна пуста долина крај обале Бара. Пошто је главни град северне Арбаније, Скадар, врло лоша веза с морем, то ће по свој прилици, трговина прећи из северне Арбаније у црногорско месташце Вир-Пазар, а одатле железницом у Нови Бар. Сад већ путују три брода млетачкога друштва између Скадра, Плавнице (Лука Подгорице) и Вир-Пазара. Италијанска пошта, која од прилике шест година постоји у Скадру, врши своју дужност преко Вир Пазара и Скадра, за сада, наравно, још посредством делижанса, којем је потребно шест часова од једног до другог места. Железница ће тај пут свести на два часа. Између Вир-Пазара и Цетиња постоји већ нов друм, јер се кнез и кнежеви синови врло често шетају аутомобилом до Бара. Саобраћај путника на Цетињу, који је за последње време знатно увећан, на тај ће се начин још више увећати преко Бара а на рачун Котора.

Ванредно леп друм, који иде од те далматинске луке преко стрмених и пустих планина, аустријска влада, у колико је тај друм на територијуту земљишту, одржава тај друм, али се ипак, с оне стране, види врло велика занемареност, ма да Аустрија врши врло велику поштанску конвенцију према Црној Гори; то занемаривање, изгледа, да је у вези са повлашћивањем новога пута преко Бара. Лепи и угодни брзи бродови аустријскога Лојда дотачу и Котор и Бар.

»F. Z«

Школски Савет.

Ср. Карловци, 9. (22.) јуна 1908.

Данас је одржана седница ШС. под председништвом епископа Лукијана администратора митрополије уз присуство свију чланова наиме: дра Мите Мушицког, подпредседника; дра Миливоја Бабића, Милана Недељковића, Милана Ђ. Ћосића, Павла Милина, Павла Терзина, Ђорђа Поповића, гл. школског референта, као референта, дра Лазе Секулића, Борислава Брадваровића, који перо водише.

Предмети који су решавани јесу:

Прочитана је потврда крал. којом је потврђен избор Мил. Манојловића за референта епархије горњокарловачке и пакрачке — позват је да заклетву положи и плата му се од 1. јула у течај ставља о чему ће се надлежни фактори известити.

Узет на знање извештај министра богочасти и јавне наставе да ће се од сад у смислу представке ШС. од сад само са Школским Саветом дописивати а не као до сад са председништвом Школског Савета.

Решено наставну основу за српску учитељску школу сомборску поднети министру богочасти и јавне наставе.

Узет на знање извештај министра богочасти и јавне наставе да се у смислу представке ШС. уз нова имена места има и старо име места у школским сведоџбама означити.

Управа српске учитељске школе у Сомбору моли за упутство у ствари превода списа за Рађину стипендију; пошто се из акта министра богочасти и јавне наставе види, да је министар затражио превод тих списа од кр. школског надзорништва у Сомбору, а надзорништво управу затражило, упућује се управи, да врати кр. школском надзорништву списе, па нека кр. надзор. преведе.

Земаљска влада је непосредно нашим просветним заводима и школама саопћила циркулар о држању дечјег дана — те је решено умолити и упозорити владу да не опћи директно са управама и месним школским одборима, него са Школским Саветом.

Члан ШС. Милан Недељковић јавља, да не може 29. о. м. као изасланик овог Савета бити при полагању испита зрелости у Пакрацу због гимназијске матуре у Карловцима — те је изаслан гл. школски референт.

На представку ШС. за припомоћ интернату српске учитељске школе сомборске СО. одговара да нема извора одкуда би за сад припомоћ дати могао, него подноси Сабору са препоруком.

У ствари две представке СО. ради отварања више девојачке школе у Руми и Вршцу полнети представку Сабору, да се у првом реду постојеће школе снабду са свима потребним училима и другим, што немају — па ако има средства на расположењу приступити отварању нових.

Поводом пријаве ЕШО. вршачког, да је министарство поништило одлуку варошког представништва у ствари награде за учење науке вере и српског језика у комуналним школама поднеће се представка министарству.

ЕШО. бачки јавља, да кр. школски надзорник без пријаве нашим властима посећује наше школе решено позвати ЕШО. да наведе конкретне случајеве, те ће ШС. предузети потребне кораке, да томе на пут стане.

Упућен је гл. школски референт да састави нацрт бланкете сведоџаба за основне школе.

Уток Милоша Галића из Петровог Села одбијен а избор Бранка Пилића уништен и нов избор наређен.

Уток црквене опћине у Српском Сент Мартону у ствари не издавања феријалне плате привременој учитељици Иванки Петровић одбијен.

Уток Милоша Радивојца из Тиса Хиђоша у ствари осуде на сношење истражних трошкова одбијен.

Уток Р. К. одбијен, потврђено решење, ЕШО. будимског којим је исти осуђен на губитак учитељског места у Б. Б.

Утоку Ленке Кекићеве из Петрова Села места дати; а упутити ЕШО. да сачека правомоћност судске одлуке у ствари Душана Живојновића те по томе мериторну одлуку донети.

У уточној ствари црквене опћине у Врањеву одређује се извиђај на лицу места.

У ствари издавања декрета Данилу Вишковићу учитељу у Петровом Селу сачекати, док се не реши питање дотације с тим местом скопчане.

Решено је две нове катедре на учитељској школи сомборској креирати и то једну за педагогију, а једну за мађарски језик.

Јулијана Максимовић премештена на катедру математико-природну, а за учитељицу ручног рада. стечај ће се расписати.

Молба В. Бањанина ради II. и III. доплатка поднеће се Сабору.

Марко Протић проглашен за сталног катихету пошто је катихетски испит положио.

За учитеља на вежбаоници сомборске учитељске школе изабран Јован Искруљев.

Анки Стакићевој, Равијојли Хаџи Брајићевој, Катици Николићевој дозвољено, да могу I. разред у учитељској школи у Г. Карловцу полагати.

Емануилу Кордићу дозвољено да поправни испит 3. септембра о. г. за III. разред полагати може.

Ивану Дражићу дозвољено да приватно полаже III. раз. учитељске школе у Сомбору.

Наталији Миљушевићевој свршеној учитељици загребачке државне школе дозвољено је да допуни испит зрелости у српској учитељској школи у Г. Карловцу.

Димитрију Рашићу дозвољено да буде повереник Српског Братства.

Молбе компетената за референта темишварско-вршачке епархије Сабору ће се поднети.

Извештај о раду овог Савета Сабору — издат М. Недељковићу да прегледа, те да са гл. референтом коначно углаве и Школском Савету поднесу, како би се Сабору поднети могао.

Осим ових предмета узети су разни извештаји на знање.

Вести из места и са стране.

О цетињској афери.

„Будапешти Хирлап“, ком се јамачно не може пребацити, да пријатељски дише према Србима, доноси у 152. броју овај суд о цетињској афери. „У цетињској парници има много што шта магловито, али је јасно, да је цетињска влада хотимично заоштрила оне податке, који компромитују српску владу и српску краљевску породицу, управо их је нештедимице изврглa ругу.“ Кнез Никола се 1895. године тужио, каво Српство има много непријатеља, и како злурадо поздрављају сваку запетост између Цетиња и Београда. Онда су томе били криви Обреновићи. А данас на српском престолу седи породица која је Николи близак род. Најзад прелази на писање српске штампе и наравно, да не пристаје уз наше писање о Настићу. — Пред београдским дописником бечког листа „Неје фраје Пресе“ рекао је Пашић о односима између Србије и Црне Горе ово: Његова, Пашићева, влада је увек била пријатељска и предусретљива према Цетињу. По неки захтев Цетиња није могао бити уважен, јер се косио са уставом и законима у Србији. А кад је пред цетињским изнимним судом једна сумњива особа (Настић — Пр. У.) као сведок у афери са бомбама изнела дрске и опипљиве неистине и сумњичења на српску династију, а претседник суда га није прекидао, онда је српски отправник послова добио допуст на неодређено време. То још није прекид дипломатских веза. На крају ће се ипак увидети, да се Србија према Црној Гори понашала не само исправно већ и искрено пријатељски.

Дисциплинско право учитеља.

У једној вршачкој основној школи је учитељ Луцан једно дете избио, те је лежало неколико дана у кревету. Сремски судац осуди учутеља на новчану казну. Суд апелације га ослободи, са образложењем да то спада у дисциплинско право учитеља да употреби омање телесне казне. Ради тога учитељ одговара пред дисциплинарном влашћу. Државно одветништво се обрати курији. Ова донесе одлуку, да учитељ нема права служити се телесним казнама. — Према томе учитељ, који се служи оваквим казнама, прелази границе домаће дисциплине у школи те и нема права на некажњивост, о којој се говори у 313. отсеку казненог законика.

Линчован поп.

У Њујорку један евангелички поп, проповедајући, како је онај други свет бољи од овога, падне у верски занос (врста лудила) те поче сам отправљати своје стадо на онај свет. Убио је осморо, а ранио двадесеторо. Кад су га увребали у таком једном недељу, убију га. (Линчовати значи не чекати на судски поступак против злочинца, већ кад народ сам изврши правду).

Учење словачког језика.

Кардинал кнез примас Клаудије Васари издао је наредбу, да у острогонском богословском семинару имају сви ђаци, и они мађарског порекла, учити словачки, јер друкчије се не могу споразумети са народом тога краја. Та је наредба упућена и свем свештенству острогонске дијецезе.

Важна наставна реформа.

Аустриски министар просвете издао је наредбу којом у школски наставни рад уносе неке веома замашне промене. Дотаћи ћемо се најважније. Познато је, да наша ђачка омладина највише пати од свакодневног испитивања ради бележења класа. Том ће се злу тиме доскочити, што ће ти испити ради оцена престати. Учитељ ће посведневно моћи по више ђака уједно испитивати укратко о предмету. Оцењивање отпада. Испити ради оцене долазе, тек кад учитељ са ученицима пређе повећи отсек. А да се не би морали из више предмета наједаред спремати, има се сваки учитељ споразумевати са разредним старешином. Ти испити код одраснијих носе обележје слободног разговора, као колоквије по великим школама За те испите пријављују се ђаци по својој вољи.

Наочари.

Наочаре су пронашли између 1280. и 1310. године. Позитивно је, да су наочари биле познати XIV. века у Италији, а славни Рогер Бако († 1292. већ је знао дејство испупченог и издубљеног стакла) Највише се помиње калуђер Александер де Спина († 1313.) као проналазач наочара. У једној цркви у Флоренцији био је некад гробни натпис некога племића Салвијана дељи Армати, који је умро 1317 године. Тај натпис помиње Салвијана као изналазача. Свакојако је једно истина, а то је: да је наочаре пронашао Талијанац. За наочаре се зна биће нешто више од 500 година.

Примање Јевреја у државну службу у Русији.

Чуђење је изазвало, што је један Јеврејин постављен за професора на другој варшавској државној гимназији Исто тако су три јеврејска студента за време ферија узета за контролоре на особним возовима.

Нов узлет Зепелинов.

Зепелин се ненадно са својом лађом поново узнео у ваздух. — Извео је неколико веома успелих вежби. Овај балон одлучно брже лети од пређашњег.

Дунавско јадранска пруга.

Српски посланик у Цариграду, Ненадовић, предао је порти ноту српске владе, којом се ова одриче градње дунавско-јадранске пруге у корист француско отоманског железничког друштва. Ово друштво је тражило од Порте допуст за градњу пристаништа, које ће се одредити на основу проучавања.

За множење становништва у Француској.

Познато је, да у Француској становништво не само што не напредује видно, већ је прошле године и знатно опало (за 20 хиљада душа.) У Паризу се ових дана састала у заседање комисија за спречавање опадања становништва, под председништвом сенатора Пијоа. Комисија је састављена из чланова министарстава и чланова парламента. Донета је ова одлука. Садашња пореска политика не води рачуна о броју глава у породици. То је на штету породица са више глава. Зато широки слојеви народа и средњи сталеж гледе да вештачки спрече множење породице. У том лежи опасност за будућност Француске. Комисија подноси ове предлоге: 1. Порез се има смањивати у обрнутом одношају према броју деце (што више даце, мањи порез); 2. Бракови без деце треба да плаћају посебан порез. Овај би се употребио у корист породица са много деце. Ови су предлози примљени једногласно. Комисија ради и даље.

Брзојави „Застави“

Стигли 13. јуна

Угарски сабор.

Будимпешта. И у недељу и понедељак биће седнице да се расправи пореза на шпиритус што пре. — Хрватско-српску коалицију врло је непријатно дирнуло Раухово одликовање и спремају се да поведу борбу у сабору.

Побуна у Персији.

Техеран. Овде непрестано траје пљачкање. Становништво се спасава у зграде страних посланстава.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

НОВИ САД, 13. јуна 1908. године.

Пшеница прве каквоће 25 к. — до — к — п		сто од 100 кила
Пшеница нова 24 к. 60 п до 24 к. 80 п.		
Пшеница средња 24 к. 20 п. до 24 к. 40 пот.		
Пшеница лакша 23 к. — п. до 23 к. 40 пот.		
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.		
Јечам нови 12 круна 20 пот. до 12 кр. 40 пот.		
Зоб нова 15 кр. — пот. до 15 кр. 20 пот.		
Кукуруз у зрну н. 13 кр. 40 п. до 13 кр. 60 п.		
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до кр. — п.		
Маст 132 кр. — п. до — кр. — пот.		
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. — п.		
Сланина пађена 132 кр. — п. до — кр. —		
Свињи угојени тешки	92 до 94 пот.	кила
Свињи средњи . .	88 до 90 пот.	
Свињи лаки	84 до 86 пот	

ПОМОЋ ОД УКВАРЕ. Иде косидба и жетва... тешки послови. Многи људи пате од укваре. У својој невољи кад жетва дође а они купују ма где и ма какве потпасаче поред којих исто тако још и горе злопате него пре. Није доста само потпасач од укваре купити, и новац избацити, него треба од њега и помоћи имати Међу тим познато је већ од 40 година да су једино ЦИГЛЕРОВИ ПОТПАСАЧИ хиљадама помогли. Зато што он не држи готову у фабрици збубану робу, него потпасаче сам по свом начину и проналаску зготовљава. Његовим се потпасачима човек бар може помоћи и без бриге радити. Дакле сваком којем је потребна помоћ од укваре, нека се јави што пре на њега картом, а Циглер ће му одговорити шта да му се пише и јави, па да мо[illegible]чном сигурну помоћ пружити. Адреса је:

AUGUST ZIEGLER
Novi Sad, (Ujvidék) 386 14 26
преко пута од позоришне банке № 21.

✝

Тужну вест јављамо свој нашој родбини и пријатељима, да нам је наша стара мати, односно мајка и прамајка у својој 87 години живота свога, а после трогодишњег претешког боловања 7. јуна о. г. преминула.

После себе оставила је жива два сина, 18 унучади и 15 праунучади, који смо је са највећим поштовањем ожалили и по обреду наше свете цркве сахранили.

Бог нека души опрости и лака јој црна земља била.

У Баноштру, 9. јуна 1908.

749 1-1 Ожалошћени синови:

Лазар и Жарко Стојковић

Бела и шиљера

ВИНА

из својих винограда

имаде на продају

укупно до 900 ХЕКТОЛИТАРА

Стеван Миљковић

750 1—2 **у Каменици.**

НА ЗНАЊЕ.

Част ми је поштовованим моим гостима и публици како овде у месту, тако и у околини до повољног знања ставити, да у мојој са добрим пићем и изврсним јелом као и гостинским собама снабдевеној гостионици и свратишту од данашњег дана дневно правим и печем свеже тазе

„ЋЕВАПЧИЋЕ и РАЖЊИЋЕ“

Препоручујући се у благонаклоност а молећи за многобројну посету бележим се

Са поштовањем

Петар Пирсић, гостионичар

746 1—4 у Новом Саду код „Три Круне“.

ШПЕЦЕРАЈСКА и ДЕЛИКАТЕСНА ТРГОВИНА

Михајла Белча

у Т. Ковину

потребује једног доброг

млађег помоћника,

који српски, немачки, мађарски и румунски говори. Исти мора добар детаљиста и вешт продавац бити. Ступање одма или за 14 дана. — Рефлектанти нека одма свој оферт са платом поднесу. 753 1—2

За 1. август о. г. п. р.

потребујемо за нашу

МОДНО-МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

ЈЕДНОГ МЛАЂЕГ и ДВА СТАРИЈА

ПОМОЋНИКА.

Потребно је знање српског, немачког, мађарског и румунског језика.

Морају бити **вешти продавци** и солидног владања.

Браћа Ђорђевић-Нанчић

у Белој Цркви (Fehértemplom).

707 3—3

Мануфактурна и кратке робе

ТРГОВИНА

ПАЈЕ РАДАНОВИЋА

у Осеку

потребује једног солидног вештог помоћника који је осим српског немачком и мађарском језику вичан уз ознаку фиксе плате и досадањег сервирања. 714 3—3

МЕЊАЧНИЦА

1435 34 —

НОВОСАДСКЕ ФИЛИЈАЛЕ

Пештанске Угарске Комерцијалне Банке

НОВИ САД господска улица број 12

купује и продаје по свагдањој дневној цени

Динаре ● ДУКАТЕ ● Доларе

као и сваковрсне стране новце вредносне хартије,

ЛОЗОВЕ.

За старе дукате плаћа највећу цену.

Натјечај.

За школску годину 1908./9. упражњено је мјесто једног учитеља на нашој српској основној школи, са годишњом платом од К. 1200. —

Стан и огријев у нарави

Дужност је учитеља:

1.) Обучавање младежи у једном разреду; присуствовати сваком богослужењу и за певницом појати; приређивати св. Савске и дјечије забаве.

Од молитеља тражи се слиједеће:

а.) да је Србин православне вјере,

б) да приложи матуралну свједоџбу о свршеној учитељској школи, а који већ служе ти требају приложити овлаштење Вел. Управ. и Просвјетног Савјета за вршење учитељског званја у Босни и Херцеговини.

в.) Свједоџбу о припадности Босне и Херцеговине или о држављанству Аустро Угарске монархије.

г.) Ако молитељ ступа први пут у службу, дужан је приложити свједоџбу о моралном грађанском владању издану од надлежног поглаварства дотичне градске односно сеоске општине.

Задњи рок натјечају јест 10/23. јула о. г.

У Брчком 10 Јуна 1908.

754. 1—1 Одбор.

Желите да вам њиве роде!

Доказано је, да скоро све наше земље немају довољно фосфорне киселине, коју потребује:

Пшеница, раж, зоб, јечам, кукуруз, шећерна репа, кромпир, винова лоза, воће и баштенске биљке да би могле ДОБАР РОД ДОНЕТИ Многи покушавају да ђубретом из штала (стаја) поправе своје неплодне њиве; али узалуд јер у том ђубрету нема фосфорне киселине. Само оне њиве и земље поправиле и донеле привреднику скоро ДУПЛИ РОД, које су ђубрене

вештачким ђубретом

(суперфосфоратом)

које има фосфорне киселине и које је прегледом власти пронађено као корисно, тако да га и министарство пољопривреде сваком препоручује. Добија се будзашто једино код

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

банкарско-комисионарска радња

у НОВОМ САДУ.

Кошутова ул. бр. 52. Одма до главне поште.

Пишите одмах па ћете добити бадаве а књигу са сликама и ценовник.

АКО ТРЕБАТЕ НОВАЦА!

а ви се одмах писмом или картом обратите на

БАНКАРСКУ И КОМИСИОНУ РАДЊУ

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

у Н. САДУ, Коштутова ул. бр. 52. до главне поште.

Банка даје и посредује зајмове на поседе и куће до три четвртине њихове вредности и све то уз најповољнији услов, најнижу камату и најбрже. Све потребне послове око зајма, уваљање у грунтовницу, брисање и т. д. сама врши и тако да партаје немају никаквих трошкова унапред. Купује и продаје земљу а предузима и парцелирање јефтино.

Главно заступство осигуравајућег друш. „Анкер“ прима осигуравање, противу ЛЕДА, ВАТРЕ и ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЖИВОТА уз најповољнији услов.

624 5 16

Меленачка штедионица

потребује за своју гостионицу једног

ГОСТИОНИЧАРА

ПОД РАЧУН.

исти мора и добру кујну држати. Заинтересовани нека се обрате на

УПРАВУ

709 3—3 **МЕЛЕНАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.**

СНИЖЕЊЕ ЦЕНЕ

дрвима за гориво

Поштованој публици дајемо на повољно знање, да почевши од 1 **јуна о. г. п. р.** код свију цена дрвима за горење

2 круне од хвата попуштамо и

I ВАГОН 10.000 кг.

● I-а БУКОВИХ ЦЕПАНИЦА ●

нудимо по цени од 180 круна на продају.

БРАЋА ШВАРЦ

дрварска радња, Рибља пијаца бр. 12.

639 3—4

»СЛАВОНИЈА«

ДРУШТВО ЗА ПОСМРТНУ ПРИПОМОЋ

као задруга у Сибињу (пре посмртна и припомоћна задруга). Cheque račun br. 19.548.

ЗЕМЕЉНА ГЛАВНИЦА у ОБВЕЗНИЦАМА

К. 25.000

● ПОЗИВ НА УПИС У ЧЛАНСТВО. ●

„Славонија“ „друштво за посмртну припомоћ као удруга у Сибињу“ за новчану и посмртну припомоћ плаћа за свакога свога члана пригодом његове смрти знатну своту од 100 К словом једна стотина круна до 2000 К словом двије тисуће круна. А осим тога подељује знатне новчане подпоре од чистог добитка, навон једногодишњег чланства, без иног већег надоплатка.

Напокон за дете уписаног члана ако умре припада подпора до 6 година 30 К, а преко 6 до 15 година 50 К. Изплаћује се одмах, кад се доприне су доказала о смрти. „Славонија“ друштво за посмртну припомоћ као удруга је најновије врсти, а у нашој домовини прво таково друштво, дочим је по увјетима једино ове врсти, јер од чистог добитка подељује болестним и ином згодом настрадалим члановима новчане потпоре, У случају доказане тешке невоље и сталну месечну припомоћ, чим се јасно хуманитарност друштва доказује.

„Славонија“ друштво за посмртну припомоћ као удруга отворила је више кола као:

Коло за 100 К за особе од 15—70 година
„ „ 200 „ „ „ „ 15—70 „
„ „ 500 „ „ „ „ 15—60 „
„ „ 1000 „ „ „ „ 15—60 „
„ „ 2000 „ „ „ „ 15—60 „

Посебно коло за старце:

Коло са 500 К и 1000 К од 60—70 година старе.

Чланови свакога кола могу се уписати, особе међусобно (супруг и супруга)

Увјети за примање јесу следећи:

1 Да се изпуни тискана приступница, те да уплати пристојбе као уписнину, чланарину и за први смртни случај.

2. Да је здрав.

3. Да од дана уписа преживи 10 месеци.

Даљне дужности и права чланова установљују правила, која се са приступницима и прошпектима бадава дијеле.

Све упуте као и тисканице даје равнатељство „Славонија“ друштво за посмртну припомоћ као удруга у Сибињу.

Траже се господа ваљани повјереници уз добру награду.

Најбоља обскрба за људе свакога сталежа а особито за чиновнике, обртнике и раднике.

Дакле напред! 38 22—50

„СЛАВОНИЈА“

друштвоза посмртнуоћка припомо задруга у Сибињу.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.